Число 30. Львів дня 25. (7) Липня 1902. **Річник VI.**

Виходить що тижня в четвер.

Редакция і адміністрация: Львів, ул. Батория 24.

Видає і за редакцию одвічає: Вячеслав Будзиновский.

СВОБОДА

Політичне, просьвітне і господарске письмо для народу.

Предплата на цілий рік стоїть 4 корони.

За анонси платить ся 20 сотиків від стрічки.

Рекламациї вільні від оплати.

ХЛОПСКИЙ СТРАЙК.

ЩО ДАЛІ?

Сегорічний страйк руских хлопів показав, що руский народ перестав кивати пальцем в чоботі а розпочав рішучу борбу о своє істнованє, о свою будучність До вгий час Русин лиш нарікав на свою долю, та промовляв до серця і до розуму свого противника, гадаючи, що він схаменеся. Та показало ся, що сей противник серця не має, а розум — має тілько для себе. Русин звернув ся тоді до тих, котрі мають стояти понад сторонництвами, понад народами; Русин звернув ся до тих, котрих обовязком є пильнувати, аби право було рівне для всїх! Русин звернув ся о поміч до тої сили, котра повинна уважати, аби сильнїйший не кривдив слабшого, котра не повинна позволити, аби сильнїйший доптав цїсарске право на се, аби слабшого ще більше гнобити. Але і се не помогло. Показало ся, що правда все по стороні сильнїйшого. Провідники руского народу побачили, що народ наш нї звідки не дістане помочи, що ті, котрі повинні нас боронити, стоять за нашим противником, бо наш противник має більшу силу як ми.

Щож мали зробити провідники руского народу? Они сказали: Народе! Руш ся і борони ся сам; стань до борби против твого ворога і против тих, котрих обовязком є боронити тебе, а котрі тебе так само побивають, як твій ворог. І руский народ пізнав, що як сам, власними силами не добє ся хлїба, котрий єму ви дерли, як сам не зломить кайданів, котрими спутано єго волю, то згине і слїду по нїм не лишить ся Пізнав се провідник руского народу – Народний Комітет, пізнали се рускі посли національно-демократичної партиї, пізнала се несхрунена інтелїґенция сеї партиї пізнала молодїж, пізнала усьвідомлена, москвофілами не збаламучена, часть руского селяньства. Всї рішили, проти сили ворога поставити нашу силу, аби ворог пізнав, що нас не зломив єще і не зломить.

Розпочала ся борба і щораз більше заострюєсь. Розпочали рускі посли в соймі сецесию, котра нашому противникови тілько крови напсувала. За сею сецесию пішла сецесия рускої молодїжи університетскої, сецесия одобрена і підперта цїлим руским народом Ворог наш перенюхав, що по сїй сецесиї, котру з одушевленем приняв цїлий народ руский, прийде щось сильнїйшого, але і се єго розуму єще не научило. По сецесиї наших школярів, прийшла цїлком неожидано півторадневна обструкция руских послів в соймі. Бісили ся наші вороги, але мусїли відставити на пізнїйше два закони, які хотїли в соймі ухвалити на знищенє руского народу. Закон о кольонїзациї рускої землї мазурами і закон о спроваджуваню мазурів до робіт у східній Галичинї, обструкция руских послів усунула на пізнїйше.

Ще не отямив ся ворог по обструкциї, як надійшла страшна для него вість: „руский хлоп страйкує!“ Зразу гадали, що то жарт, що скінчить ся на двох трех селах Але нї! Страйки пішли як пошесть Застрайкувало з пів тисячки громад. А хлопи тримають ся добре. В більшій половині громад виграли страйк, треба було хлопам заплатити більше, по декуди два рази тілько, що доси. Там, де пани не йдуть на угоду, збіже стоїть, само сїє ся Та ще які жадання ставлять хлопи! Одному панови кажуть: Другому підемо танше робити, а ти пане после, за „Просьвіту дай пятий колосок!“ А в иншім місци кажуть: „то за наших школяриків у Львові, котрих ви вигнали з унїверситету!“

Єще пару днів а страйки женцїв скінчать ся, бо збіже буде або в копицях, або — лїпше не згадуймо. А нам треба буде зробити перегляд того, що зробило ся, треба буде подумати, що і як далї робити

Насамперед мусимо подумати над тим, звідки взяв ся сегорічний страйк в тілько повітах нараз, чому він був такий сильний? Чому страйк зарібників підперли хлопи-богачі, чому за страйком була руска інтелїґенция (несхрунена), чому до аґітациї за страйками кинуло ся пів тисячки студентів-сецесионїстів і тисячі руских школяриків?

Чому? Бо сегорічний страйк хлопский був тим самим, що сецесия і обструкция соймових послів, був тим самим, що сецесия руских академиків! Се був бій цїлого руского народу з могучим єго противником, з усїма кривдами і безправствами, якими нищать руский народ. Ріжниця хіба та, що тепер станув до бою руский великан, цїлий руский народ! А борба йшла передовсїм о підставу істнованя руского народу, бо о материяльний бит тої єго частини котра рішає о бутю нациї рускої! Ось розвязанє загадки, чому за страйком станули всї независимі, национально думаючі круги рускої суспільности.

Прецїнь богачеви хлопови не принесе нїякої користи се, що зарібникови двір буде більше платити. А мимо того дуже мало було таких громад, в котрих богачі не підперлиби страйкарів. Чому-ж они се зробили? — Бо сьвідомі богачі знали, що зарібник боре ся не лиш о хлїб для себе, але що з того вийде також користь для рускої справи. З тої самої причини станула за страйкарями патріотична інтелїґенция руска Інтелїґенция ся знає, що в силі і добрі руского хлопа є сила і будучність цїлого руского народу, будучність Руси. Против страйку були тілько ті інтелїґентні Русини, котрі також при кождій иншій нагоді, — де стоячи за рускою справою, можна стратити ласку колятора чи старости — або усували ся на бік, або таки по просту хрунили. Для них маємо тілько одно: погорду!

Спитаймо т пер, чи ми сегорічний страйк, сю национальну борбу, сю першу пробу бою руского народу о хлїб і волю, о кращу будучність перевели так як треба і чи всї, що взяли в сїй борбі яку небудь участь, сповнили свій обовязок після своїх сил?

Хлоп – сповнив свій обовязок. Всї осьвідомлені села, в котрих мож було зробити страйк, застрайкували. Обовязок свій зробили сьвідомі зарібники сьвідомі богачі. Вчені робітники в фабриках не потрафили би зробити першого страйку так зручно, так солїдарно і так спокійно, як зробили невчені рускі хлопи Коли де небудь програли, то програли не з власної вини. Дописи про страйк показують, з яких причин деяким селам тяжко було виграти справу.

Чи зробила свій обовязок руска інтелїґенция: Народний комітет, ґазети, посли, сьвященики, независима і зависима сьвітска інтелїґенция і наша будучність — руска молодїж шкільна?

Коли Народний збір узнав страйк за найважнїйше в теперішні часи оружиє борби о права руского народу і поправу материяльного биту руского селяньства, коли Н. Комітетови поручено підготовити народ до сеї борби, Н Комітет виконав се порученє передовсїм в той спосіб, що старав ся гадку страйків рознести по цїлім краю, старав ся довести до того, аби як найбільше громад знало, що є страйк, на що єго робить ся, що ним можна виграти і як єго переводити. Сю задачу Н. Комітет виконав відповідно до средств, які мав до розпорядимости, т. є. поручив справу як найобширнїйше обговорити в „Свободі“, постарав ся о виданє відповідної брошури, а мужів довіря і орґанїзаторів сторонництва візвав до орґанїзованя страйків там, де він є можливий до переведеня.

Аби призбирати фонди на страйкову акцию, оголошено з порученя Народного Комітету статї „В Народ!“ і „Народний фонд“. Успіх був не великий, бо приготовляючи народ до страйків, котрих удача мусїла зависїти від неожиданого для противника вибуху, не мож було трубити, на що ті фонди потрібні. Суспільність не зрозуміла ваги і наглости зазиву, тож призбирані фонди були за малі, аби їх мож було ужити на видатнїйше запомаганє бідних страйкарів Брак фондів не позволив також висилати на повіти тілько людий кілько треба, аби вели страйк, аби поучали народ, аби посередничили би між страйкарями а панами, а своєю контролею здержували наших противників та їх опікунів від наужить. О скілько фонди позволяли, о стілько Н. Комітет висилав своїх делеґатів, не дивлячи ся при тім на се, до котрої хто партиї належить. Н. Комітет сповнив отже свою найголовнїйшу

задачу совісно, сповнив єї після сил і средств своїх.

Руска праса (немосквофільска) також сповнила свою задачу, бо так „Свобода“, як і „Громадский Голос“ дуже сильно і зручно розширювали між народом саму гадку страйку і поучали, в який спосіб вести страйк. Найліпшим доказом того, що обом сим ґазетам не мож зробити ніякого закиду є се, що перші страйки **вибухли** тілько там, де є сі ґазети, а селяни найліпше держать ся там, де найбільше читателїв мають згадані ґазети. В околици, в котрі не йдуть национальні рускі ґазети, страйків нема, а села затроєні „Русским Словом“ хрунять і псують справу страйкуючим громадам.

Що до руских послів, то о двох знаємо, що об'їздять страйкуючі повіти; о двох знаємо, що безусловно не можуть рушити ся з хати. Що до инших, то не знаємо що їх здержало від виїзду на поле борби. З ними обрахує ся народ. Они будуть мусїли виправдати ся перед своїми виборцями, бо їх мандати куплені за великими жертвами, аби они могли легко важити собі свої обовязки.

Що до рускої, так сьвітскої, як і духовної інтеліґенциї, то в деяких повітах она сповнила свій обовязок — прямо сьвітло. Не говоримо очевидно о тій великій масї рускої інтеліґенциї, котрої нїколи нема при нїякій народній роботї. Сю часть нашої інтеліґенциї навіть хлопский страйк, страйк найбіднїйших нуждарів між нуждарями сьвіта не порушив! Біда, що деякі повіти (Скалат і т. д.) не мають иншої інтеліґенциї як та, про котру тепер згадано.

Наша молодїж шкільна? — О! ся гідно відвдячила ся народови за се, що він поратував єї в борбі о права на львівскім унїверситетї. Ся молодїж видала і розкинула поучаючу брошурку о страйках, а сама роз'їхала ся по селах і робить що може і як уміє.

Що-ж робити тепер, коли за пару днїв скінчить ся сей перший страйковий бій?

Тепер руский народ, а головно **руска інтеліґенция повинна заняти ся жертвами страйку.**

Ріжні будуть жертви страйку. Одні такі, що страйк програли і стративши зарібок, будуть пухнути з голоду. Супротив того, що більше як третину фонду зложеного на академиків-сецесионїстів, зложили наші нуждарі селяни, обовязком рускої інтеліґенциї є поратувати ті жертви страйку. Нехай селяньство знає, що інтеліґенция памятає о хлопах; тогди хлоп попре всяку роботу інтеліґенциї, дасть нашим жаданям, нашим розмахам силу.

Другі жертви страйку — заповнять кримінали! До нині було звиш чотири тисячі арештовань. Арешти вже так переповнені страйкарями, що мури розскакують ся. Руский народ повинен їм дати поміч.

Руский народ не повинен позволити на се, аби позасуджуваних страйкарів руйновано і лїцитовано за кошти процесів. Ті кошти повинен взяти на себе цїлий руский народ.

Третими жертвами страйків будуть родини увязнених. Родини зарібників, що стратили того, котрий працею своїх рук годував цїлу родину, повинен взяти під свою опіку руский народ. Тим родинам, котрі стратили одиноку може силу робучу в господарстві, руский народ повинен дати робітника, аби було кому сїчки нарізати, поле заорати.

Тут руска інтеліґенция може показати, що она розуміє свої обовязки народні. Ті повіти, котрі сего року єще були неприготовили ся до страйку, або в котрих страйк не був потрібний, повинні знати, що страйкарі ідучи за зазивом Народного Комітету, потерпіли не лиш за свою власну справу але і за справу цїлого руского народу. Отже ті повіти і ті громади, в котрих сего року не було страйку, а єще більше ті громади, в котрих попідвисшувано платню без страйку, але зі страху перед страйком, повинні найбільше причинити ся до злагодженя долї жертв страйків.

Сьвятим обовязком кождого Русина є тепер старати ся о се, аби страйковий фонд Народного Комітету розпоряджав средствами потрібними до сповненя згаданого обовязку руского народу.

А тепер єще одно слово: По 1902-ім роцї, може дуже легко прийти рік **1903!**

Сей рік не сьміє заскочити нас не приготованих. Провідники руского народу не сьміють спочати так довго, як довго селянин за свою працю не дістане гідної заплати, як довго не буде зломана неволя руского народу.

Страйк а правительство.

Польскі ґазети пустили були на руских послів таку клевету, що они ходили до намістника в справі страйку. Отже се неправда. Нїяка руска депутация до намістника не ходила. З краєвим правительством радили тілько львівскі москвофіли. Москвофіли радили над тим, як би страйк здавити.

З рускими послами і з руским народним комітетом справа була така: Жаден руский посол не звертав ся до намістника, але противно. Намістник сам віднайшов одного руского посла і просив єго, аби провідники руского народу зробили щось зі страйкарями, бо они жадають від панів за богато і не пускають на лани чужих робітників. Намістник сказав також, що пани домагають ся, аби він їм дав війско до роботи і що він має кілька тисячів мазурів, готових їхати до східної Галичини. Сей посол, з котрим говорив намістник, розповів все те на спільній нарадї Народного Комітету з рускими послами. На тій нарадї ухвалено намістникови цїлком не відповідати, ухвалено взагалї о страйках з ним нїчого не говорити, з жадною справою до него не відносити ся, бо се нїнащо не придасть ся. Як би були які надужитя, ухвалено віднести ся прямо до президента мінїстрів у Відни.

На підставі сеї ухвали Народного Комітету і руских послів, рускі посли вислали були дня 26. червня таку телеґраму до президента мінїстрів:

„Жандармерия, котрої уживає ся против масового страйку пільних робітників східної Галичини, споводованого надзвичайно нужденною платнею за роботу, викликує, в супротивности до війска, поступаючого в реґулї тактовно, своїм нераз прямо визиваючим поведенєм сильне роз'яренє. (Тут наводять ся для прикладу кілька місцевостий і повітів.) Дальше подібне поведенє може, помимо звісної терпеливости руского хлопа, довести до сумних наслїдків. Також є нарікаля на поведенє декотрих старост. Ситуация дуже поважна. Просимо видати сейчас відповідні порученя“.

Дня 31. липня рускі посли були змушені вислати другу, дуже довгу телеґраму. Она звучить:

Від трох днїв проявила ся в поступованю політичної адмінїстрациї зі страйкарями значна зміна. З одної сторони зріст страйку, а з другої напір голосів ґазет верховодячої польскої партиї домагаючих ся здавленя, та депутация завзявшої ся подільскої шляхти з дня 28 с. м. спонукали намістника, що приобіцяв безпроволочно ужити як найострійші средства репресиї против страйкарів. Сейчас після того почали польскі дневники писати нараз про ґвалти страйкарів. Тоті очевидно перекручені і після одної міри сфабриковані донесеня зроблено на се, щоби оправдати наступившу вже між тим зміну в поведеню властий зі страйкарями. Урядники адміністрацийні залишили свою первісну діяльність, прямуючу до угоди, там, де ся діяльність зразу проявляла ся; за те жандармериї і війска уживає ся масами, а три повіти: Гусятин, Чортків і Заліщики виглядають немов в станї облоги. Баґнети і ґвери викликали вже пролив крови, так в Мишківцях пов. Гусятин, в Білий заболотівский пов. Чортків і Ворвулинцях пов. Заліщики. Руский інтеліґенциї, що хоче дїлати інформуючо і угодово, унеможливляє ся цїлковито зносини зі страйкарями, а богато осіб з інтеліґенциї і селян арештує ся яко мнимих аґітаторів і бунтівників. В однім гусятиньскім повітї має бути арештованих звиш три сотки. Жандармерия накладає без причини на арештованих кайданки. Творенє місцевих комітетів страйкарів уважає ся за нарушенє закона о товариствах, а наради, а навіть припадкові сходини більше людий на публичних місцях уважає ся за недозволені збори під голим небом, потягаючі за собою масові арештованя. Після наших вістий є захованє страйкуючих супокійне, а перекручено представлювані їх мнимі насильства були би, навіть колиб донесеня були правдиві, лише рідкими подіями (страйк обхопив вже 19 повітів) і не моглиб оправдати ужитя средств. Навіть переважна часть польских ґазет признає, що платня сільских робітників є незвичайно низька, отже страйк є економічно вповні оправданий.

З огляду на грізне положенє і загальне визиванє страйкарів є конечне, аби центральне правительство зарядило безпроволочно отсї средства. Перше: Безпроволочний строгий наказ політичним орґанам повітовим, а передовсїм жандармериї і війску а) щоби під особлившою огвічаляностию здержали ся від всякої провокациї і односторонної інтервенциї в користь шляхти і інтервенювали взагалї лише там, де се є доконче потрібне; б) щоби властителїв великої посїлости, котрі як прим. в Гусятинї і Заліщиках зобовязали ся солїдарно до нероблення нїяких уступок, старали ся спонукати до угодової залагоди страйку на справедливій основі, а не щоби пиступали (як тепер переважно дїє ся), мовби яко партийні орґани польскої шляхти. По друге: безпроволочне висланє з ц. к. мінїстерства урядників не польскої народности за-для розслїду і нагляду, що повисші зарядженя справдї виконано; евентуально з прибранєм собі заприсяжених перекладчиків та з удїленєм тимже висланникам надзвичайних уповновласнень. Се послїдне є іменно й тому конечне, що руске населенє не має нїякого довіря до політичних галицко-польских урядників, та видить в них радше зненавиджених заступників партийних інтересів польскої шляхти. Тілько через сї зарядженя може руский нарід в тім грізнім положеню, в яке его пхають всїляким визиванем, бути уратованим від великого, грозячого єму а непровиненого нещастя...“

Рівночасно з тою телеґрамою, приїхала до Відня депутация польских панів. Они поїхали там, аби від правительства випросити стан облоги для Галичини, то є скасованє конституциї. Коли паньска депуталия прийшла до президента мінїстрів, він вже дістав і прочитав телеґраму руских послів.

Мінїстер заявив, що нема причини заводити стан облоги і казав панам, аби инакше поступали з руским народом, та аби шанували права руского народу. Замість дати стан облоги, д-р Кербер позволив тілько оголосити, що стан облоги буде заведений, на коли страйкарі будуть робити насильства. Супротив того намістництво оголосило в дневниках і всюди там, де є страйки, таке оповіщенє:

На основі уповажненя Пана Президента Мінїстерства Єго Цїс. і Кор. Величества, Є. Ексц. Др. Ернеста Кербера, взиваю населенє в спосіб як найбільше рішучий, щоби заховувало ся спокійно і законно та здержало ся від всяких насильств і нехтованя законів, які на жаль в многих місцевостях з нагоди т. зв. страйків рільних проявили ся.

Остерігаю заразом, відповідно до припорученя Пана Президента Мінїстрів, що насильства і злочинні напади, вимірені против инших осіб і чужої власности, потягнуть за собою примінєнє строгих виїмкових заряджень, предвиджених обовязуючими законами.

Додаю, що вісти, ширені межи сільским населенєм і обчислені на єго обаламученє, мов би то був якийсь закон, приписуючий висоту винагород за пильні роботи, суть зовсїм фальшиві і видумані.

Поручаю ц. к. Староствам поданє сего оповіщеня до публичної відомости.

Львів, дня 1 серпня 1902.

П і н ї н ь с к и й
ц. к. Намісник.

Отсе оповіщенє галицкого ц. к. намісництва не лишає нїяких сумнївів що-до того, яких заряджень думає вхопити ся правительственна власть, щоби страйковий рух придушити. Галицке ц. к. намісництво грозить нам

і стрейкуючим масам заведенєм виїмкових заряджень...

Які-ж можуть бути наслідки того рода заряджень?

1) Арештований жандармерией і старостами може бути задержаний перед відставленєм до суду в арешті не через 48 годин, але через 8 днів; а) при деяких злочинах не мож випустити зі слідчої вязниці за кавциєю або порукою, особи, шкідливі для публичного безпеченьства можуть бути в своїй громаді придержані або з громад, до котрих не приналежать, властию політичною вигнані;

2) Ревізиї домові можуть бути заряджені поліциєю і жандармериєю кождої хвилї і без наказу суду.

3) Задержуванє і отворюванє приватних листів може наступити і без ревізиї домової та арештованя, та без наказу суду;

4) нових товариств не можна засновувати за самим донесенєм, але допершa за дозволом власти; що істнуючі вже товариства власти можуть самовільно розвязати або піддати під окремі постанови; віча і збори взагалі не можуть відбувати ся, а збори виборців, справоздання посольскі, процесиї і забави лише за дозволом власти;

5) Адміністрацийна власть може видавництво ґазети в цілости завісити. Може в певнім окрузї і внутри краю заборонити розширюванє певних друків і відібрати їм на дотичний округ дебіт почтовий, власть політична може зарядити передкладанє ґазет на 3 години перед виданєм а инших друків на 8 днів;

Всї ті виємкові зарядженя можуть бути видані на случай, коли істнують внутрішні забуреня, широкі заговори в напрямі зради державної або загрожуючі конституциї і особистому безпеченьству та в часах війни. Таке завішенє прав горожаньских може наступити тільки на основі рішеня ради міністрів і за дозволом цісаря.

Суди наглі можуть бути заведені против зловлених на злочинї морду, рабувку, підпалу або злобного ушкодженя чужої власности, коли шкода намірена або сповнена більша як 25 зр., або без огляду на шкоду, коли се злосливе ушкодженє чужої власности може бути небезпечне для житя, здоровля, тїла або в більших розмірах чужої власности, або коли буде зроблене на желізницях, дорогах, мостах, в копальнях як і взагалї серед обставин, особливо небезпечних Коли обжалованого засудить суд доразовий, зложений з 4 судиїв, одноголосно, в такім случаю виданий буде вирок смерти, а вирок той виконаний має бути до двох годин від хвилї засуду без апеляциї.

Збаражчина.

В Мединї, де хлопи страйкували, дїти (паннуньцї) посесора пігнали пасти вівцї. Вівцї позалазили в горох двірский. Надійшов економ жидок, та мусів кожду вівцю зокрема витягати з гороху. Як одну витягнув, то на то місце десять влїзло. Мав він працї, нїм всї вівцї повитягав.

На паньскім з'їздї в Збаражи були майже усї дїдичі і посесори Збаражчини. Тілько одного „пана дїдича" Кальбу не запросили. Однак дїдич Кальба, котрий недавно мав 20 морґів ґрунту, та нераз може і в соломі між кіньми спав, почуваючи ся „do obowiązku obywateli", прийшов також на той з'їзд між панів. Але п. Федорович випросив єго за двері, бо się nie wylegitymował zaproszeniem. Усї пани спроваджують жнивярки, але хлопи не боять ся того, бо знають, що пан такой буде потребувати хлопа, як не тепер, то в четвер, то за рік, за два, бо хлопом лїпше жати, як жнивярками, бо хлопскі руки не поломлять ся і не заржавіють.

В Сухівцях спровадив посесор до 40 мазурів, і щось зайшло між ними, та оден другого пробив ножем коло правого рамени. Не дати в час їм їсти, так зараз роблять страйк, робити не будуть аж добре виладує собі андруся. Як сонце під полудень, то доперва тогди до роботи йдуть і то декотрі. Між ними суть і такі, що в житю своїм серпа не бачив; одні йдуть жати, а другі спати.

Війско їздить, як где їм потреба, форшпанами з села, та цікава річ, хто то буде хлопам платити за се? В Збаражчинї нема до тепер еще вибраного комітету повітового. За то в Тернопільщинї є комітет, котрий складає ся з дра Даниловича і п. Голубовича, але тепер всї виїхали на сьвіжий воздух.

Дня 28. с. м. стягнено на термін за самі страйки до суду в Новім Селї до 100 людий. Зі Скорик було 48 люда, котрих посписували жандарми і подали до суду за се, що в неділю 20. с. м. пішло до 50 люда упоминати ся заплати у якогось майстра від цегол. Коли тоті люде майстра не застали і полягали, (бо то було в поли) собі на траві, надійшли жандарми і всїх людий позаписували, бо гадали, що ті люди уладжують збори. Коло них пасла корову одна жінка, Настя Ковалева, то і ту жінку записали і до суду подали. Жандарми записали також Іосифа Пащука, що той був між людьми і промовляв до них. Тимчасом сьвідки під присягою зізнали, що Іосифа Пащука не було між ними і нїхто не промовляв. Суд увільнив Іосифа Пащука і решту селян.

Дня 25. липня була розправа карна против Срулька Альтстедтера з Суховець за побятє жінки. Суд засудив єго на 2 корони кари.

Отся допись прийшла до нас в рекомендованім листї зі Збаража, але о т в о р е н і м з урядовим посьвідченєм львівского уряду почтового, що письмо прийшло вже отворене (!!).

В Збаражчинї правительственні комісарі їздять по селах, та в... спосіб намовляють людий до угоди, але — на таку саму платню, яка була до тепер. Шкода труду панове! Не диво, що посесори стали тверді як камінь і не хочуть попустити анї на сотик, анї на колосок. Вся двірска челядь, котра разом зі стрейкарями покинула службу, опинилась в арештах. Всї подіставали від 5 до 14 діб арешту.

В многих селах, хоч люди не розпочали формального стрейку, нїхто не йде на лан жати. Всї ждуть, що стане ся, що виграють стрейкуючі села. Пани завзяли ся і нїгде до угоди не хочуть приступити, з виїмком пару сіл: В Тарнавцї 9 сніп, дївка 40 кр., хлоп 60 кр., форналям 5 зр. більше річної плати, додаток 30 снопів очерету і збіже цільне на вагу 12 кірців. Так само в Базаринцях. В Капустинцях 9 сніп підлїйшого, 10 сніп лїпшого збіжа. Витик на час. Форналям плату підвисшено. В Синяві посесори дали 9 сніп.

В Кійданцях пан Моравский відповів людям іронїєю, що як по других селах будуть давати 11—12, а навіть 15 сніп, то й він дасть так само. Люди застрейкували. На нові стрейки заносить ся в Іванчанах, Курниках (села чисто рускі) і Березовици малій (головно латинники). Гринівцї, Кришівцї, Зарудю, села чисто мазурскі, стрейкують. В Стриївцї, де був великий роздір між Русинами а латинниками, всї стрейкують солїдарно, окрім кількох дуків латинників.

В Клебанівцї причинило ся до стрейку староство. В тім царстві Т. Федоровича стрейк вибух по обіжнику старости, в котрім він поручує погодити ся „za obopólną zgodą„. Люди по мисли обіжника пішли годити ся до двора. Федорович не згодив ся на „obopóln-y zgod-y" і люди покинули роботу. Комітетового Рутовского арештовано під закидом підбурюваня.

В Збаражи відбув ся дня 25 липня з'їзд дїдичів посесорів польско-жидівскої раси. Ухвалено що найбільше дати по 5 кр. більше, і не дати низше десятого снопа! На чолї паньскої депутациї до намісника вибрав ся Т. Федорович, бувший кандидат до сойму з селяньскої куриї. Мазурів пани не могли дістати тілько, кілько їм треба. Спровадили троха робітників з Ярославщини, з Рави руської і Чортківщини.

Збаражчина 29. липня.

З виїмкою кількох сїл стрейкує вже цілий повіт. Обі сторони тримають ся твердо: пани не хотять підвисшити платнї, а хлопи постановили собі від своїх жадань не відступити. Пани гадали, що хлоп не видержить і що буде летів на лан на-розпертя, як тілько зашипить оден серп на лану. А тимчасом не те. Могло би так певно легко стати ся, як би хлопи-зарібники були самі собі лишені, як би не було якоїсь лїпшої ґрунтовнїйшої орґанїзациї. Хлопи засібнїйші, а навіть такі бідаки, що мають заледво по морґови поля містять поміж собою отих злиднарів, що нїчого не мають. Майже кождий без виїмки, що має що небудь збирати радо каже себе записати, що дає пів копи або цілу копу або й більше, а кромі того дає кождий при собі жати за 8 сніп тим, що страйкують. Супротив того, страйкуючі приготовані видержати не йно через жнива але й довше, хочби й цілий рік.

В пятницю, тоб то дня 26. с. м. скликав Тадей Федорович, властитель Клебанівки на нараду всїх дїдичів і державців до Збаража.

Кажуть, що порішено там не дати ся хлопам. Та й поки що видко, що поступають вони відповідно до тої постанови, та каландять як можуть. Чужого робітника видко не богато. Найбільше боялисьмо ся Мазурів, котрих зачали були спроваджувати через бюро посередництва в Ярославі. Але з відки взяти Мазурів, коли на мазурщинї брак робітника. Ходить чутка, що Мазури вже знюхали ся з нашими в Гвилицях і вже щось „ґримасують". В Стриївцї є кільканайцятеро робітника з Рускої Рави. Ходить чутка, що вчера пригнав до Шилів Федорович (син) 70 Гуцулів. Комітет страйковий в Тернополи поїхав „на ваканц", нїчого там не робить ся так, що декотрі села Тернопільщини псують нашим. До Черниховець виганяє по кількадесятеро робітників на день польский ксьондз з Лозової, а до Охрімовець приходять з Байковець.

Помимо того всього страйкуючі заховують ся дуже спокійно і тактовно. Супротив того дивним фактом є се, що хмарами жандармів і війска завалені майже всї страйкуючі села.

Майже у всїх селах страйкує і служба двірска а страйкує особливо тому, аби не дати ся ужити до роботи при жнивярках, аби тим способом не псувати своїм родичам та співгромадянам. На тій то двірскій службі все змелює ся. Що дня засуджує староство по кількадесять люда по найбільший части дворяків, комітетових. Арешти судові переповнені до неможливости. Маса людий спить на голій земли, на подвірю арешту судового. Скаржать ся, що мусять голодувати.

Вкінци наведемо кілька брутальних вчинків, яких допустили ся деякі гадюки на бідних страйкуючих, за що повинні би відповідати перед судом. Декан Р е й т а р о в с к и й, бувший кандидат на посла до Сойму ударив в лици присяжного в Лубянках нисших Василя Слободяна за те, що той скликав людий на нараду в справі страйку а дворакам дораджував благати, аби вернули ся до служби, так аби не „к р и в д и л и б і д н о ї в д о в и т а с и р і т Бубрових". Ті бідняги є властителями Лубянок міліонового, найбільшого скарбу в повіті.

Жидок економ в Синяві грозив одному з комітетових в тім селї: „п о ч е к а й д р а б у г а! Я б у д у з т е б е к и ш к и в о л ї к а в!"

Молодий панок Федорович, властитель Шилів гримнув на комітетових, що прийшли до него з жаданєм що до підвисшеня платнї такими словами: „Як хочеш хлопе страйкувати то страйкуй! Марш менї звідси! Гуменний! Памятай, аби менї від тої хвилї жаден хлоп не важив ся ногою стати в дворі!" Наслїдок був такий, що й вся двірска служба покинула сего панка і він забувши на ті слова які кинув, зараз на другий день посилав гуменного за робітниками в село, але „нї одна хлопска нога" не показала ся в дворі.

Треба знати, що оба Федоровичі так батько як і син найтяжше дають ся в знаки робітникам, особливо дворакам. У них така встанова, що як дворак згубить і зіпсує яку найменчу річ, або хутко конї нажене, або за мало разів оберне зі снопами або гноєм, то зараз відтручує найменче корону. Нехай-же буде дворак найуважнїйший, то не встереже ся, аби єму через рік не узбирало ся за такі вривки пару риньских.

Люди з Черниховець розповідають: З суботи на недїлю вечером на робітників з Лозової, вертаючих з роботи посипалось камінє. Одному жандармови поторощили шолом. Жандарми дали два стріли до людий, що стояли при дорозї. Хтїло щастє, що не упав нїхто трупом. Люди утїкали. На другий день прийшла компанїя війска (бережаньский полк) комісар Криніцкий зарядив уміщенє всього війска лиш у д в о х г о с п о д а р і в, провідників страйку в Черниховцях: у Ф. Остапчука і Луця Чіхрая. Сего послїдного не було в дома, а жінка не хотячи дати ся глумити над собою, заперла хату і не хотїла дати розміщувати ся в своїм обійстю. Вояки порозбивали замки в хатї і других будинках, повиганяли худобу з хлївів, повикидали зі стодоли знаряди господарскі, ворота поломили. Жінка хотїла забрати подушки з хати, де закватирував ся капітан з офіцирами, тодї так делїкатно вивели єї з хати, що вона упала в сїнях і зомлїла.

Народ, що стояв підчас того нападу на дім свого провідника, такий був роз'ярений, що тільки тактови сьвідомих людий належить завдячити, що не прийшло до чогось страшного.

Бережанщина.

В кількох громадах ще перед жнивами зроблено угоду. В Потуторах у Копистиньского згоджено ся на семий сніп а посесор Урженьдовский обіцяв давати так, як дооколичні пани по укінченю стрейку. Така сама угода стала з п. Кржижановскою. У Копистиньского зігнали люди Бойків з поля а Бойки знов за кождий вільний день зажадали крім харчу окремої заплати.

За тим пішли усюди страйки. Перший вибух в суботу в Плотичи і потягнув за собою Козову. Рівночасно майже зачали стрейкувати в Будилові і Медовій і Вибудові. Страйки вибухнули також в Нараєві, Курянах, 29.

липня в Дрищові і Вербові а 30 липня в Лісниках. Крім того застрейкували люди зі Слободи.

Деякі зі стрейків покінчили ся вже тепер побідою селян. В Плотичи, де люди мимо інтервенциї жандармериї, комісаря Лянґого і війска не хотіли йти на роботу і нікого не впускали, мав нині покінчити ся стрейк угодою на 8 сніп В Вербові були хлопи страшно використовувані. Робили жито за 13 сніп. Страйк обгорнув в одній хвилї ціле село. Жадали 8 снопа і задумали не уступити. Богатші селяни зложили 100 зр. на страйкуючих. Однак пристали на 10 сніп і инші ще полекші, бо кажуть: „то бідний пан, на що має зварювати так, як єго попередник“. В Нараєві стрейк на укінченю. Згоджено ся вже що кіп на 7. тільки ще годять ся що до готівки і иншого. В Лісниках страйк покінчив ся нині, але що не було проводу і люди бояли ся довше страйкувати а пан страшив жандармами і спровадженєм арештантів, то пристали на 30 кр. денно і ординарию. Перше брали тюди за 10 копу а пшеницю за 12, але збіже було таке лихе і з травою, що не годен було за день нажати копи. Вартість снопів може виносити найбільше 17 кр.

У нас небувалий терор. Особливо пильнують академіків і взагалї молодіж. По повіті правдиві нагінки за **сурдутовцями.** Жандарми мають описи „небезпечних“ і доглядають їх. Впливові особи пригадають зависимим від себе урядникам, щоби ті уважали на своїх синів. Академіка Кончевича не хочуть випустити і не допускають нікого до нього. Крім того „власти“ для постраху пускають поголоски, про дальші арештованя, щоби тільки спинити аґітацию. Не можна вийти за місто на прохід, бо сейчас з'являє ся жандарм і випитує ся, записує. Для приміру: Ученик Х. У. вийшов за місто. Приступає до нього жандарм: „Jak się pan nazywasz i czy pan Rusin czy Polak?!“ Проворний ґімназияст відповідає „Polak!“ Тоді розвязує ся язик жандармови: E ci Rusini, czego tu oni od nas [!] chcą! Ale my im tu pokażemy! Так говорить і відгрожує ся пан жандарм. Або другий примір. Здибає жандарм сурдутовця і зараз: „co pan tu robi, jak się pan nazywa, і т. д. Відтак слїдує „Chodź pan ze mną“ а коли завізваний не хоче йти добровільно, бере п. жандарм фіру і не арештуючи в імени права хоче його забрати з собою. Бідний сурдутовець мусить користати з того, що жандарм пійшов за фірою і дає ногам знати. Так само діє ся всюди.

Родичі, що мають своїх синів у кревних на вакациях, стягають їх до дому зі страху. Є чутка, що ще двох академиків в бережаньскім повіті арештовано. Говорять, що і Старух сидить в арешті. Однак сього не знаємо на певно. Ситуация грізна. Села грозять стрейком, нема тільки кому заняти ся орґанізациєю. Люди говорять, що посол Яворский здавби ся тепер тутки а і ми гадаємо, що його присутність в Бережанах цілком би справі не пошкодила.

Бережанщина 29. липня.

В Бережанщині вибух страйк в Козовій в Слободі, де люди спокійно заховують ся. В Плотичи арештовано 11 „бунтівників“.

Рускі студенти, котрі пробувають в сїм. повіті, виконуючи ухвалу свого віча, з'орґанізували страйковий комітет, котрий має служити селянам порадою. Одного з комітетових, Кончевича вже арештовано. Причиною арештованя є се, що „обежджа і обходзї все!“

Вчера вибух страйк в Дрищові і Вербові а нині в Лісниках.

2. Липня. 1902. Передвчера вибухли нові страйки. Особливо обхопив сей рух найтемнїйший і найбіднїйший кут, Козівщину. Там страйкують: Олєсє, Гелєнків, Вибудів, Будилів, Каплиці, Медова, Вимислівка і Цєлєнівка, т. є. 5 нових сіл. Люди тримають ся солїдарно і не хочуть йти до роботи, хоч всї дуже бідні. Будилові жид Rohtstein спровадив 75 Бойків і післав ще по робітників. До тепер не удало ся людям відмовити Бойків від роботи. Один панок хтів спровадити Мазурів а ті хотіли 7 копу, 12 зр. на дорогу, харчу і по пів кірця збіжа. Кс. Фіялковскі з амбони відмовляє людий від страйку а п. Cieślik уживає знов до того инших средств.

В Шумлянах згоджено ся на 10 копу. В Дришеві страйк розбив ся через брак орґанізациї. В Свободї пійшли люди до роботи, бо нехочуть нищити бідного посесора. Так само закінчив ся страйк в Козовій. В Гиновичах страйку явного не було. Але п. Трачевскі настрашив ся „розрухів“ прикликав робітників і дав їм 8 копу. Просив їх тілько, щоби нікому не казали, бо пани з'їлиби його, якби про се довідали ся. Дійсно люди збігли ся і вижали жито за оден день.

По инших громадах пани самі підвисшили платню, зі страху перед страйком. І так в Двірцях платить пан по 60 кр. а і в околици усї піднесли платню о 10—20 центів. Під самим містом платять тепер по коронї денно. тому не в усїх громадах прійшло до страйків. Богато сіл не має жадного фільварку і люди ходять деинде на роботу. В Лісниках як писало ся страйк розбив ся скорше, як повинен. Пан страшив, жандарми страшили а навіть дозорець від арештантів доложив своє слово!! Жандарми відбирають всюди брошурки. В Вимислівці прийшов жандарм до хлопа, що мав у себе брошурку і зажадав сейчас видачі бунтаторської книжки. Хлоп відпекував ся всього а тоді жандарм почав бушувати по цїлій хатї і перекинувши всьо знайшов книжку за образом. Подібно в Лісниках.

Терор треває далї. Всїлякі посїпаки зивають по селах і відмовляють людий від змови. При тім розширюють вісти, що всїх „студентів-бунтаторів“ вже поарештовано і що люди не повинні їх слухати, бо і їх всїх повиарештовують.

В Жукові крутив ся якийсь панок зі суду за „малинами“ і мав дуже виговорювати проти бунту. Дуже тішив ся, що „100 академиків“ сидить в бережанскім арештї бо цілий арешт ходить від співів а він дуже любить „ruskie pieśni“. Жандармерия ґаздує по свому по селах. Що дня приходять транспорти арештованих. Однак видко жандармів ще за мало, тому в понедїлок приходить цїлий реґімент войска зі Львова. В містї пильнує ся всїх Русинів. Жандармерия має мати спис всїх студентів і має їх мати на оцї.

Ак. Кончевича ще не випущено, мимо того що п. судия слїдчий дав слово зі всїм упорати ся до пятниці.

Кольонії вакасийні, де є 13 Русинів, машерують по містї і виспівують „Bartoszu“ і „Jeszcze nie zginęła“.

Управитель дібр Горовіц в Мечищові підвисшив робітникам платню о 10 кр. За се прикликав єго до себе бережаньский староста і зганьбив єго, кажучи, що він в той спосіб знищить всїх земян в повіті: (Се знаємо від посла дра. Могильницкого).

Теребовельщина.

Коли в Кобиловолоках жандарми били по лици форналїв, котрі перед посесором не здоймили капелюха, зробив ся крик і народ зачав збігати ся до двора. Андрей Шкварок обізвав ся, що бити не вільно. Жандарми скували эго, Станьковского і Бакуна і відставили до Будзанова. Арештованих по переслуханю випущено.

Форналям посесор обіцяв дати по 10 зр. більше, і они вернули до роботи. Оден жандарм ударив в лице хлопця погонича, мало не прийшло до бійки між жандармом а родичами хлопця.

В Млинисках страйк скінчив ся, від коли платять робітникам по 60 кр. В лїсї вільно збирати гриби, ягоди і сушник.

В струсівскім рейонї показалось, що треба дальше страйкувати. Обітиицї і приреченя Явеца показались неправдивими. Він тілько хотів використати час, поки не прийде замовлена жниварка.

Стрейк в Кобиловолоках, покінчив ся 2. с. м. побідою селян, а то завдяки нашому послови Вп. о. Богачевскому, котрий загостив до нас. Війско еще стоїть, але надїємось, що завтра відійде. Заключенє згоди перепинював повітовий секретар!! (Так само як в Золочівщинї *Ред.*)

П. Богачевский був еще в Струсові, Різдвянах і в Копичинцях (в Гусятинщинї), де за єго інтервенцию прийшло до угоди. З відтам п. о. Богачевский виїхав до Крогульця, Васильковець, Чабарівки і Гусятина. В справі арештованя війта і 9 селян в Брикули, п. Богачевский вислав телєґраму до міністра Кербера.

Перша росправа в судї.

Перед тернопільским судом ставали, за злочин публичного насильства через вимушенє і небезпечні погрози, два парубки з Білої: 18-літні Мих. Ліщина і Семен Бриняк. Дня 4. м. м. Ліщина напав на спроваджені з Курник дівчата, побив їх і нагнав. В два дни пізнїйше оба обжаловані напали на 10 дївчат з Курник, котрі прийшли в асистенциї польового і грозили, що побють їх, як не завернуть. Коли надійшов економ, оба парубки утїкали. Пять дївчат вернуло зі страху до дому, а других пять пішло до роботи. Ліщину засуджено на три, а Бриняка на два місяцї тяжкеї вязниці. Оба приняли вирок і зачали відсиджувати кару.

Бучаччина.

Майже цїлий повіт застрайкував. В недїлю відбула ся спільна нарада всїх хлопских комітетів. Проголошено загальний повітовий страйк. Поставлено такі жаданя: 8 сніп збіжа, 3 копиця сїна, 4-та або 5-та конюшини, фасоля і кукурудза на половину, 10 годин працї в лїтї. Плата така: в лїтї: хлоп 80 кр., жінка 60 кр., молодші 30—50 кр.; в зимі: хлоп 40 кр., жінка 30 кр., менші 15—25 кр. Домагають ся ще свобідного пашеня на двірских стернисках. Форналї жадають 40 зр. річно, 14 кірців ординариї на вагу, морґ огороду і 12 кіп палива. Пани дають вже 8-мий сніп, але що до инших точок не годять ся. Селяни заховують ся спокійно. Богатші помагають біднїйшим. До Бучача зареквіровано цілий перший полк уланів.

В Т р и б у х і в ц я х страйк закінчив ся вже побідою хлопів. Посесор Бідер (добра Городиского) дав 65 кр. денно (доси платив 35 кр. найбільше!)

2. Серпня. Страйк вибух в Новосілцї Язловецкій, Вроварі, Передмістю, Поморцях, Заліщиках малих, Русилові, Долїбах, Жнибродах, Скоморохах і т. д. говорять, що в 47 селах. В Новосілцї пан платив доси хлопови 35 кр., жінцї 30 кр. і 25 кр., погоничам 12 кр., 12-ий сніп пшеницї, 11-ий сніп жита, 8-у копицю конюшини. Страйкарі жадають: для хлопа 80 кр. для жінок 60 кр., погоничам 50 кр., дїтям 30 кр., 8-ий сніп ярини і озимини, половину кукурузи і фасолї, 5-у копицю конюшини, 8-ий корець бараболь і вільний хворост з лїса. Язловецка біднота псує страйк. Пан спровадив 102 мужа піхоти і 5 жандармів, котрі не позваляють навіть двом або трем зійти ся і поговорити з собою, тілько розганяють. Гриня Верицкого приарештували за то, що ішов до міста по золї до чобіт і стрітив ся з кількома чоловіками. Коли він спитав о наказ арештованя, випустили єго. Люди застрайкували корчму, аби ніхто не упив ся і не счинив сварки або бійки. Жид в великім клопотї, бігає до пана, що „napadają na karczmę“. В ночи ходять жандарми з жовнїрами, хоть люди спокійно сплять.

Тернопільщина.

Страйк в Настасові против дідича Серватского і двох посесорів-жидів, котрі винаймають ґрунти польского ксьондза і руского сьвященика, та против тих жидків, що сидять на колишних хлопских ґрунтах, треває далї. Посесори спровадили робітників з перемишляньского повіту і вони роблять під охороною баґнетів. Навіть на ніч стережуть їх замкнених жандарми. В недїлю промовляв наш парох против страйку з проповідницї, але люди не послухали, пішли пополудни в поле, зробили раду і постановили страйкувати далї. Богатші обіцяли помагати біднїйшим, та додавали їм духа. Одушевлений нарід вертав до села, сьпіваючи грімко: „Ще не вмерла Україна“, „Не пора“ і „Який то вітер шумно грає“.

1. Серпня. В Людвиківцї жандарми ходять по хатах і виганяють людий на скарбові лани!

Доси удало ся жандармам шість осіб вигнати на жидівскі лани.

29. м. м. приїздив ц. к. комісар староства з Тернополя, Днїстряньский, щоби робити ніби то згоду між обшарниками а місцевим населенєм, а в дійсности він всяки, хоть би найдикші забаганки двора признавав слушними і справедливими, а найскромнїйші вимоги робітників були в очах сего пана найбільшим злочином. Треба знати, що вимаганя селян кінчили ся на 9 копі Ц. к. комісар скінчив: „щоби всї виздихали“ і поїхав до Микулинець, звідки від'їхав знову з нічим.

Посесор жид в Ладичинї пустив на лан машину, але жниварка, натрафивши на бодака упокоїла ся вічним сном. Селяни чомусь не дуже лякають ся анї Мазурів анї машини.

Ладичинский війт страшно зажурений, бо народ не йде на єго підмову і не хоче за 10 сніп робити. Війт сей, патриярх подільских хрунів, так радував ся страйком, бо уважав, що народ дасть ся єму підмовити, за що натурально дістав би від обшарників якого порядного хабара а в додатку скріпив би темильне пересвідченє, що він має який-такий голос в громадї. Знайшлось в Ладичинї кількох хрунів межи богатими селянами, що ходили до жидів посесорів і благали їх не поступати страйкуючим. Страйкуючі постановили в другім роцї збойкотувати і їх. О. Сьвітеньский парох в Ладичинї, роздав своє сїно за 7 а конюшину і все ширше збіже за 8 копу, вже

заздалегідь перед страйком. Хоть парохяни готові були зібрати то збіже за дармо.

В Людвиківці арештовано одного комітетового і відставлено до Микулинець. За арештованим прийшло до суду около 50 людий.

Товмаччина.

Перший страйк в Товмаччині вубух в Деляві. Страйкуючі мали зігнати з лану чужих робітників. На місци вислано войскову асистенцию.

Перемишлянщина.

Селяни з Яхторова, Михайло Бедрий і Теодор Гнатів, були в суботу в нашій редакциї і так розказували про тамошні сумні події, ствергивши оповіданє своїми власноручними підписами:

Страйк в Якторові зачав ся послїдної суботи (перед тиждне м). Спокій був. Не зганяли робітників, не кричали, не збігали ся (бо робітників навіть не було!), форналї теж застрайкували але пан їх загодив. В четвер пополудни був староста Вінярский, скликав людий на дорозї перед двором. Люди жадали 70 кр. денно для хлопа, а 50 кр. для жінки, або від копи по 50 кр. пан (Ґроо Лудвік) давав по 42 кр. від копи (метрові снопи), а від дня не годив ся. Стяроста каже: „ho, ho to już za dużo! Chłop naźnie 3 kopy (нажне максімум $1^1/_2$ копи!) dziennie to za dużo z niego! „**Jak nie pogodzicie się**, to sprowadzę wam huzarów, na wasz koszt, rozkwateruję po chałupach, nauczę ja was strejkować! Łajdaki Łotry! Другого дня рано (пятниця) зійшли ся господарі до склепу (церковного) радити ся яку зробити з паном згоду. Прийшов зараз оден жандарм (капраль з Глинян, вечером в чегвер зіставив єго староста) і послухавши, що люди хочуть, пішов до пана. Люди вислали своїх делеґатів: Томка Анклєвича, Федка Гнатева і Михайла Бедрія та самі пішли за ним перед двір. Пан вийшов на дорогу, Томко Анклєвич зачав говорити а люди, стоячи я ких 20 метрів оподалік мовчали. Анклєвич предложив жаданя селян спокійно і чемно, і просив, аби він свої услівя поставив. Жадав при тім, аби виплачував увесь заробок, а не, як доси, хто згодив ся за 30 кр., тому виплачував 25 кр., а як згодивза 25 кр. то давав 20 кр. (Робило ся се так що польовий ходив по селї і кликав за 30 кр. на роботу з порученя пана, а пан виплачував по 25 кр. і по довгім часї нераз пропав заробок, нїби „забув ся“.) Пан казав, що буде жати машиною, яку спровадив ще в зимі. Люди сказали: „ми не спиняємо машин, нехай робить, але і до неї треба людий, то годім ся за роботу при машинї“. Пан не хотів дати, чого жадали, і так тревали переговори з годину. Нараз появив ся цуґ гузарів з білими чаками (мадяри). Люде розступили ся під плоти, а цуґ в'їхав на подвірє фільварку. За гузарами надбігли дітиска і баби, як звичайно цікаві. Через те товпа зросла в четверо, бо люди в перве виділи гузарів. Гузари розтаборились на подвірю, а 2-ох стануло „fertig“ в брамі на вартї, а 8. на дорогу. Жандарм зачав щось тогди говорити з війтом і лейтнантом і без ніякого завізваня анї остереженя кинула ся нечайно патроль на людий, баби і дїти, що роззявили губи на них. Рубали шаблями. Люди втікали під плоти. Гузари переїхали рубаючи по людях вздовж улицею, а потім завернули і в друге, кинули ся з шаблями на людий, що втікли під плоти. Рівночасно друга часть гузарів виїхала нагло з фільваркового подвіря і вдарила шаблями з другого боку на утїкаючі дїти і баби та хлопів. Взяли людий з двох боків, переїхали через людий два рази і вплали за людьми в бічні улички.

Ранили дуже тяжко двох: Франка Скочиліса і Івана Стецка (бідних господарів, другий старий) розлупавши чашки. Може вже вмерли. Допали їх під плотами. (Навіть за плотами в коноплях досягали людий). Крім того є тяжко ранених 6: Міхал Павловский (в голову), старець Кузьма Луців (в голову), Андрух Маґрель (в руку висше ліктя), Федько Ручковский (в пальці), Олекса Рибак (в колїно), Андрух Кухарский (потратований). А ще дїтий і баб богато поранено легше. — Сьвященник о. Юліян Зубрицкий прийшов зараз на місце сповідати 2 перших. Скочиліса вже не висповідав. бо впав в нетяму. — Гузари патролювали далї по селї, а люди поховали ся по хатах. В селї сум і плач. На тім виїхали делеґати підписані о ратунок до послів.

З иншої сторони доносять нам, що начальник громади дістав від посесора копицю сїна, щоби відтягати людий від страйку.

Застрайкували дальше села: Вишнївчик і Дусанів.

В перемишляньскім суді переслухано і випущено на волю Демянчука і академиків Кекиша, Танчаковского і Боднара Кушнїра мають відставити до Бережан.

Скалатщина.

До Підволочиск спровадили 40 Гуцулів, котрі, як довідали ся о стрейку, собі-ж застрейкували, заявляючи місцевим стрейкарям, що підуть до роботи доперва тогди, коли пан погодить ся з місцевими робітниками. Они подякували також місцевим стрейкарям за се, що їх навчили стрейкувати та заявили, що нарік будуть своїх панів стрейкувати.

В кількох селах **стрейк скінчив ся побідою хлопів**. В Староміщинї, Заднишівці і Підволочисках 9 сніп. Через три місяцї 80 кр., дївка чи баба 50 кр. В зимі: хлоп 50 кр, баба 40 кр., хлопцї 13—14 літ 30 кр., девятий мішюк барабол ї. В Богданівцї: 9 сніп, хлоп через 3 місяцї 50, дївка чи баба 40 кр, 9 мішок бараболь. Камянки: 9 сніп, хлоп через 3 місяцї 50 кр., баби, дївки і хлопцї 40 кр., 9 мішок бараболь. Качанівка (Мазури): 9 сніп, хлопи 60 кр., дївки, баби і хлопцї 40 кр. 9 мішок бараболь Контракт нотарияльний.

В Росохіватци кажуть, що пристануть на таку угоду, яка буде в Супранівцї. В сїм селї наступила така угода: 9 копа всякого збіжа, форналям о 5 зр. більше. Форналїв посесор не хотів приняти, але стрейкарі заявили, що в такім случаю стрейкують дальше. Супротив того посесор мусїв форналїв приняти. Люди поки що стрейкують дальше, бо посесор дає 10 мішок бараболї, а не як люди домагають ся, девятий. Дня 28 липня приїхало до Супранівки 20 мазурів. Бідним стрейкарям дала роботу желїзниця. (Дуже розумний, тактовний поступок. *Ред.*)

Но арештах в Скалатї сидять форналї, а найбільше з Качанівки, бо аж 30.

29. липня. Стрейк обхопив цілий повіт. Рускі селяни латиньского обряду, які в тім повітї становлять около 40% населеня, з малими виїмками, поступають солїдарно з загалодом селяньства. За те польскі ксьондзи аґітують завзято против стрейків по костелах з амбон лякаючи стрейкуючих пеклом і всїми карами божими. Ось-так в Скалатї підчас відпусту на св. Анни (латиньскоі), кс. Пйотровский кричав в костелї, що хто не хоче йти до панів робити, той піде до пекла, що ті, котрі намавляють нарід до стрейку, дістали великі гроші за се (від кого? від хлопів?! і т. д. Та проповідь так розлютила наших латинників, що стали виходити з костела, кленучи свого ксьондза за таку науку. Тепер отворили ся їм очи куда ведуть їх ксьондзи і косцюлкі". В Скалатских добрах ґрафа Баворовского, які арендує жид Бернштайн, підвисшає він вже плату з 12 о снопа на 10-ий. Але люди не годять ся. Село Колодіївка не застрайкувало, бо пан перед жнивами спровадив на лан горівки і пива а люде злакомили ся, пігнали тамки та запили справу і роблять по старому на ланах.

Староміщина теж загально страйкує. Тамошні села належать до ґрафа Баворовского а посесорами є жиди. Люде жадають такої нагороди. за працю: жито і пшеницю на 8-ий сніп (доси був 10-ий) ярини на 7-ий (доси теж 10-ий ; бараболї за 10-ий знак (мішок), бо доси був і 15-ий!; в жнива через 10 неділь: косареви і стиртникови по 2 кор. (доси було 35—50 кор.) жінкам і дівкам по 40—50 кр. (доси 15—25 кр), меншим по 25 до 35 кр. (доси 12—18), погоничам 40 до 50 кр. (доси 10—18, через прочий час в роцї: старший робітник 60 кр., молодший 40 кр., дївка і жінка 30— кр., хлопець 18 до 30 кр. Що до конюшини то домагають ся 10 копиці; що до сїна, то на 4-ту копицю з тим, аби весною можна було пасти на сїножатях. Форналї жадають 50 зр і 15 кірців пашні на вагу, а не 24 зр. і 10 корців на міру, як се було доси. Рівнож жадають селяни, аби позношено всякі драчки і (курки, покладки і т п.) для двора і підпанків. Пани і посесори не хочуть годити ся і лякають Мазурами, Гуцулами та войском. Деякі заводять косарки, що косять, молотять і сіють відразу. Хлопи сьміють ся з тої роботи. В четвер приїхало до Підволочиск під охороною жандармів 80 Мазурів. Люди заховують ся спокійно. Деякі посесори дають вже 9-ий сніп. Сими днями приїде комісар староства для переводженя умов.

В Сороці стоїть компанія війска. **Десятьох комітетових арештовано**. Арештують далї тих, котрих вказує економ Ґавлїковский, що сам є виною страйку, бо давав 12, 13 або 15-ий сніп і кривдив людий всїляко, аби тільки визискати робочу силу мужика а собі приробити більшу тантиему. Кривджено селян і тим, що заплату за жнива або копанє бульби виплачувано аж по Рождестві. Люди за такий час забували кілько днїв хто робив, а економ виплачував, як хотів. До того мусїли люди запожичати ся заки їм виплачено кровавий заробок. Форналям видавано стухлу і найпідлїйшу ординарию, а при тім мусїли в голодї ждати значно понад означений термін. Ось-така господарка у ґрафа Сємєньского! — Польский ксьондз Ґловіньский з Хоросткова аґітує з амбони против стрейку. Але тільки деякі латинники послухали єго, Так приміром зробили латинники з Хлопівки. що попсували страйк Сороківчанам. Сороківчане мусїли згодити ся на 10-ий сніп, а не на 8-ий. Але все то лїпше, ніж 15-ий, як бувало доси! Инші латинники не слухають своїх ксьондзів, але держать хлопску солідарність. За се звісний війт з Хлопівки, Маєвский, виборчий махер, що має 40 морґів поля, вислав навіть свою службу на поміч дворови. Єго поступованє тим дивнійше, що він сам вже доси, як і инші богатші господарі, мусів давати 7-ий або 8-ий сніп, а крім платнї, такої як двір, ще й харч! Та він недаром польский „патронник“. — Руске сьвященьство стоїть по сторонї страйкуючих.

Страйкує село Качанівка, де три четвертини людности самі латинники. Качановецка дідичка випустила свої лани в посесию жидови Данкнерови, котрий — як сам каже — має 20.000 зр. річного зиску. Бідних зарібників в Качанівцї дуже богато, тож Данкнер, маючи їх подостатком, визискував нелюдско (в зимі хлоп 18 кр., дївка 15 кр., а навіть 12 кр. денно!) 20-ого с. м. цїле село застрайкувало. Вибрано комітет, що мав переговорювати з Данкнером. Але жид не хоче пристати на хлопскі услівя. В оборонї Данкнера став війт-хрунь, що пасе свої конї даром на двірскій конюшинї і дістав від посесора „плуг-самохід“ та польский ксьондз Ющак. Війт ходив запивати ся до двора, а вийшовши відтам вечером, впав як буря до рускої читальнї, наробив крику, що „робить ся бунт“ та загрозив війском і жандармами. Та люди не злякались. — За два дни поїхав Данкнер до староства, а четвертого дня були вже в селї жандарми. Двірских парібків поарештовано. Тепер об'їздять жандарми село на жидівских конях, пильнуючи, аби хлопи не збирали ся. В неділю польский ксьондз зачав з казальниці лаяти людий за страйк, грозив, що Бог буде карати за такий „бунт“ пеклом і й. д. та назвав людий: batiary, łajdaki, draby, bestye і у. д. А так кидав ся, розпинаючи ся за жидом, що здавало ся туй-туй кров єго заллє. Людям не стало терпцю. По костелї пішов шум і гамір, а далї зачав нарід виходити. Ксьондз побачивши, що діє ся, перервав свій крик.

З Гусятинщини.

В Клювинцях страйк розпочав ся 7. с. м. В громадскій канцеляриї вибрано комітет з 8 членів. На другий день явив ся жандарм, але бунтівників не знайшов. Оден хрунь сказав, що у Василя Ягоди є „страйкова книжочка“. Жандарм прийшов до Ягоди з заступником війта і відобрав єму книжочку (се було безправство. За се можна жандарма завдати до суду і до команди жандармериї. Жадайте від команди жандармериї, аби книжочку Вам звернено. *Редакция.*) В цїлім селї знайшов ся тілько оден хрунь і пішов на роботу.

Щоби не згинули міліони на пни, пущено в рух всякий можливий террор. Візваня до староства, арештованя, шаржа уланів, жандарм витягає з хат жінки, форналів і т. д. Солїдарність між народом несподівана. До Мишковець спровадив посесор 74 женців з Чоркова піддуривши, що в єго селї згода і 100 женців жне. Коли однак спроваджені довідали ся, що їх піддурив, за жадну ціну не хотіли жати і присягали місцевій людности, що серпом не кивнуть, поки они з посесором не згодять ся.

Улани робили лад шаблями, оден селянин поважно скалїчений. Женцї мимо того, що улани займили їх перед себе гнати до жита, заявили, що за нїчо в сьвітї не підуть, бо они ошукані Три дни чекали безчинно на угоду, а не діждавши ся, вернули домів. П. Мих. Петрицкому жертвовано 10.000 зр. і посесию фільварку після вибору. Але зле трафили, бо зараз рано роздав за страйком відозву.

Телеґрама. Копичинцї. Теоризм нечуваний. Арештовано над 300 селян. Вітик приїхав і приарештували. Правдивий стан облоги.

Каменеччина.

Телеґрама: „Вчера привезли до Камінки 2 фіри арештованих селян з Ріпнева в асистї уланів до Староства“.

Стрейк обхопив дальші села: Нагірці і Вирів, в Новосілках і Ліску **селяни вже виграли страйк.**

Про масакроване людий в Неслухові доносять: „Коли війт не хотів позволити на розкватироване війска по селї, єго хотїли закувати. Селяни сказали тодї: „куйте нас всїх! нехай війско стоїть у того, хто єго спровадив!“ На те оберляйтнант добув шаблї і **зачав рубати людий:** Одному розтяв лице, кров бризнула струєю; другому протяв камізолю і рамя — загалом ранив 5 ох! Нарід обурений тим провокованєм.

Залїщиччина.

З відтам пишуть нам: „У нас вже **справдї виїмковий стан**· Арештують безперестанно і то самих комітетових, та **закованих** (!) женуть до суду. Люди з боязни ночують по кукурудзах і коноплях. Улани з жандармами їздять по ночи з вереском від хати до хати, витягають людий з постелї. **Пяні жандарми** знущають ся над людьми, бють в лице, навіть сивоволосих старцїв. Улани арештують на свою руку людий (а то яким правом?! — *прим. Ред*). Ось примір їх поступованя: Досьвіта ішли два парубки, що служать у цаповецкого пароха за форналїв, з дому до роботи. По дорозї стрінули їх пяні улани, забрали зі собою, скували і повели до суду. А ось як поступають жандарми: рано, ще заки сонце зійшло, прийшов жандарм до хати одного комітетового. Єго не було дома а в хатї була тільки вагітна жінка. Коли вона не знала сказати де єї чоловік, жандарм ударив єї з цїлою силою в лице, закував і пігнав пішки до судового арешту.

Як війско і жандарми поводять ся з селянами, можна зміркувати, коли навіть сьвящеників брутально нападають.

В Кошилівцях, 28-ого с. м. впали жандарми і улани на подвірє сотрудника о. Левицкого, котрого жінка лежить хора. З диким криком стали бити в вікна і двері. Коли їм сказано, що ту мешкає сьвященик і є хора жінка, жандарм А. Фруґін крикнув: С...у и... и ксєндзу, власне для теґо, же ксьондз, дам му венцей, як кому іннему“. А пяний єго товариш став лаяти так грубо, що годї тутки се наводити. Другого дня в ночи знов дикий крик на подвірю, стуканє до дверий і вікон. Се впали пяні улани, домагаючи ся їдла і напою. Кляли і матїр — кували „ксєндзу“ і „Русїнам“ та діставши, чого жадали, від'їхали кленучи і виючи“. — Так поступає жовнярство і жандарми зі сьвящеником. А що-ж доперва з бідними хлопами і їх жінками та дочками!!...

Przedświt доносить, що в Лисівцях „schwytano nareszcie“ п. Шпитка (Гриця Щипавку). Далї пише він, що тамошне руске духовеньство аґітує за стрейками.

В Дзвинячи арештовано війта за се, що грозив карами робітникам, котрі ішли на паньский лан.

В околици Тлустого страйкуючі старали ся відбити арештованих і грозили, що спалять збіже.

2. Серпня. Страйк треває дальше. В понедїлок мало вже прийти до згоди в Бураківцї але згода через поведенє жандармів і війска розбилась. Тепер о нїй бесїди нема. В понедїлок рано ударено в дзвони. Люди повибігали з хат. На поли за селом зібралось до 500 людий в цїли наради. В тім наїхало війско на безборонну товпу, потратувало кільканайцять осіб, кількох шаблями тяжко ранено. Много людий утїкло. Позісталих в числї 137 повязано ланцухами і посторонками так сильно, що аж кров з рук і з поза вїгтів текла!! Не бракло межи звязаними і дітий!, що з цїкавости вийшли на поле. Звязаних пігнано на ніч до стайнї фільварка базарского, віддаленої близько пів милї від місця увязненя. Тут в **тім хлїві** мусїло переночувати так поважне число полонених, лягаючи по чотирех на одній купі. Не обійшлось при тім без копаня ногами та штовханцїв кольбами вічної сторожі. Другого дня голодних, бо передного дня всї таки не обідали а жінки, що з поживою для своїх мужів або дітей прибули до стайнї, повідганяли жандарми[!] пігнано не знати з якої причини до суду чортківского, хотяй всї увязнені приналежать до суду в Тлустім: здаєсь на се лиш, щоби полонені довший марш відбули. Більшість по переслуханю їх повернула вже домів.

В Базари відважились навіть жовняри війти до церкви і з відси виганяти людий, що схоронились тут перед наїжджаючою на них кінницею [!!]. Вигнаних з дому Божого ожидала друга часть жовнярів і жандармерия та частувала їх шаблями.

Жидачівщина.

2. Серпня. Зачинає рухати ся. Селяни говорять про страйк. Але москвофіли аґітують против страйку. „Твердий“ дяк з Пісочної, Василь Гриник, доніс до жандармериї, що в околицї аґітує академик-українец за страйком і роздає людям страйкові брошурки. Жандарми вже шукають за сим академиком.

Підгаєччина.

2. Серпня. Доси страйкували або ще страйкують слїдуючі села: Бенева, Соснів, Богатківцї, Іщків, Хатки, Росоховатець, Золотники, Семиківцї, Раковець і Маловоди. В Беневій, Богатківцях, Семиківцях, Росоватци і Соснові страйк вже скінчив ся. — В Богатківцях посесор Федорович дав 9-ий сніп, 60 кр. хлопови а 40 жінкам: в лїтї, а в зимі 40 кр. хлопам 30 жінкам; 60 кр. від ґари бараболь Подібно погоджено ся в Беневій. В Семиківцях економ Галамай (Русин), що тисне людий гріш чужого дав 12-ий(!) сніп пшеницї, а 9-ий і 10-ий прочого збіжа; 5-у або 6 у копицю сїна, найлучшого 1/₂7. В селї був брак орґанізациї і напружені відносини між Русипами а латинниками богато хрунів. — В Соснові управитель Перекладовский, звісний виборчий махер, дає 30 кр. хлопови а 25 кр. жінцї в найгорячійший час. Люди день пострайкували, а потім через брак орґанізациї, коли староста Соколовский налякав їх, вернули до роботи без нїякої підвишки. В Ракївци дідич Лїшиньский обіцяв платити так, як в сусїдних селах і люди пішли на роботу. В Золотниках теж зломили страйк без підвишки.

Чортківщина.

Страйкує цїла надсеретска долина: Свидова, Антонївка, Мухавка, Улашківцї і Заболотївка. Шульганївцї жандарм повідбирав селянам страйкові брошури, мимо їх протесту. **Жандарм відобрав також збїже зібране для бідних страйкарів!!** мимо заневненя війта, що збіже зібране для немічних, котрі не можуть працювати. Жандарм замкнув збіже в громадскій канцеляриї і запечатав. Доперва на грозьби селян війт на власний страх видав збіже, за що єго кілька разів тягано до староства. Дня 29 липня примаширувала цїла компанїя війска. Комісар зажадав від війта, аби розмістив війско між селян і то по 100 жовнірів на одну. Війт суротивив ся, кажучи, що в селї спокій. Тогди війско відмаширувало до двора.

Селяни ладить ся також до стрейку против кількох жидиків-пявок. В Долинї о. Ягольницї вже бойкотують Хаїма Оксгорна, властителя 26 морґів.

29. липня. З Нагорян пишуть нам: Ми розпочали дїло, о котрім поучає нас святе письмо і наша „Свобода“. Ми розпочали стрейк і провадили єго дуже спокійно. Девятого дня т. є. в понедїлок, явила ся шкадрона уланів а хруні зачали вукрикувати притив орґанїзаторів стрейку. На щастє заходом начальника громадн Галабали війско умістили в дворі.

В Швайківцях арештовано 9 людей, в Білій двох. Тих двох, найчеснїйших господарів в селї, жандарм провадив скованих ланцухами.

(Бюро кореспо.) В Базарі, де на працюючих Гуцулів напали також люди з сусїдних громад, арештувано 137 осіб. В цїлій околици рзміщено відділ піхоти і кінноти.

Львівский повіт.

2. Серпня. В Журавниках страйк треває дальше, бо обшарник не хоче чути о нїякій угоді. Коли приїхав п. Брайтер, зібрав ся народ коло церкви, аби нарадити ся над точками угоди. Жандарми стояли з боку і до наради не мішали ся. За них робив „лад“ москвофіл о. Ульваньский, парох Червушович. Зрозбішевий впав між народ і викрикуючи уржендовим єнзикем, розганяв народ і верещав „w imieniu prawa rozejść się“! Вибрано комітет до переговорів. В селї взірцевий спокій.

Золочівщина.

3 червня. Страйк в Гарбузові треває дальше. Спокою доси ненарушено. Мимо того в двірскій стодолї єще від 31-ого стоїть компанїя піхоти і кількох уланів. Старостиньский комісар секр. ст. Слонеский об'їздить страйкуючі села і людий провокує. 2 серпня говорив в Гарбузові до людий так: „Грабя вам нич не підвисшить, на то вже я настоюю. Маєте примір, як ся стало в Перепельниках. Панї підвисшила цїну а я приїхав і казав згоду цофнути. Тож ідїть до грабіого, перепросїть і най буде як бувало“. Сьвідками того говореня суть Грицько Свита, Сидорко Миколів і єще кількох господарів. 1 серпня в Гарбузові покинуло службу двох хлопців-місячників для того, що ґраф їм за 1 1/2 місяця не заплатив. Плата для тих єсть 5 зр місячно без харчу. Казали: най пан грабя заплатить, бо не маємо що їсти, то підем до роботи. Їм доси не заплачено — а жандармерия полапала хлопцїв, котрі сидїли — но знати на чий розказ — в арештї т. є: в горальни в солодівнї. Видко, вертає ся панщина. 3-го с. м. пополудни приїхало до Гарбузова около 30 Мазурів.

Провокатор офіциял при золочівскім старостві — той сам, що був післаний для „робленя угоди“ до Гарбузова і Олїєва — в публичнім льокали і при сьвідках розповідав таке: Обовязком „naszym“ єсть нїгде не допустити до угоди між стрейкарями а панами, щоби хлопів зовсїм згнобити, а ненависть їх за злї успіхи стрейку, звернути проти комітетових і проводирів — „a to wcale nie trudno, i ja nie chciałbym wtedy siedzić na plecach ich“ коли на них будуть падати буки.

Далї чванив ся тим, що на нинїшний день — т. є. недїлю велїв всїм жандармам бути побожними та піти до церков по селах і вважати, „чи попи на проповіди не будуть чогось в справі страйку говорити“. В данім разї — чванив ся Słonecki — він їх велить опісля арештувати. Про академика Домбровского з Гарбузова казав, що єго арештує, та відставить до Зборова, а акт в єго справі пішле до Золочева в тій цїли, щоби єго довше держати в криміналї, бо він „tego filozofa musi rozumu nauczyć“. На все те є сьвідки, що під присягою ствердять правдивість донесеня.

ДОПИСИ.

Рудеччина.

В недїлю 20. липня с. р. відбуло ся отворенє читальнї „Просьвіти“ в Конюшках королївских. Ся громада належала до недавна до найтемнїйших в повітї. Не маючи в своїм селї доброго проводу, ходили господарї Іван Репетило Габач, Волод. Муцин і д. р. читальнї в Комарнї і Хишевичах за книжками і ґазетами, а опісля самі з себе взяли ся до заснованя читальнї „Просьвіти“ і в своїм селї. Народу зібрало ся до двох соток не тілько з Конюшок, але з Комарна, Хишевич, Погорець, Подолець, Голодівки, навіт Поляки з Тулигаюв і Малпи. Хор студентів з Комарна присьпівував що найкрасшї піснї.

На жаль прибув всього оден сусїдний сьвященик о. Онишкевич, бо місцевий парох москвофіль, єсть противний „Просьвітї“, то другі сусїдні сьвященики народовцї не хотїли „наражати ся“. А як москофіли сьвященики приїжджають до села, де сьвященик народовець і на против читальнї „Просьвіти“ закладають читальню Качковского, як то було в Беньковій Вишни і Коропужи, то їм можна, і того не встидають ся. Нарід слухав дуже уважно майже двогодинного викладу о. Онишкевича з хлопскої, рускої істориї, а опісля вписало ся 70 членів чоловіків, жінок, парубків і дївчат. Було би ся ще більше вписувало, та вже зачало смеркати ся, тож приступлено до вибору виділу. Крім двох повисших господарів вибрано Івана Репетила Мицака головою, а до виділу Н. Костя, Мик. Фоєка, Н. Вороновича і Мик. Ґораздовского. І всьо булоби красно, коби не діявол, що то сїє між пшеницю кукіль. Як громада була темна, хрунївска, то не було кому єї просьвічати; а як тепер хлопи самі беруть ся до науки, то зараз москофіли бух! собі закладати хочуть читальню Качковского. І то самі богачі-хрунї, як: війт, писар, паламар і д. р. псують єдність в громадї, кажуть, що „Просьвіта“ польска, що хто до неї записує ся, то до поляків пристає, а коли то не помагає, кленуть на чім світ стоїть, відгрожують ся читальникам, та перед священиком людей прицьковують. Але Ви, братя селяне, не слухайте хрунів москвофілів, тримайте ся разом в читальни „Просьвіти“, закладайте крамницю і шпихлїр, а самі просьвітите ся і не дасьте ся за ніс водити ріжним крутїям, громадї прийде якийсь ґрейцар на ріжні драчі.

Сусїд.

Брідщина.

Дня 29. мая 1902 відбулось отворенє читальнї „Просьвіти“ в Лешневі. Прибули і позамісцеві гостї: о. Н. Герасимович яко делеґат Виділу Товариства „Просьвіта“ о. Ю. Дзерович, і Др. В. Щурат. Отворив збори о. Ю. Дзерович, пояснивши статут „Просьвіти“ заохотив членів, аби вписували ся. Записалось 70 членів. О. Герасимович привитав зібраних і пояснивши

ціль і значенє Читалень, розсказав і про Тов. Просьвіта у Львові, порівнуючи єго з здвоном вічевим давної Руси-України.

Др. Щурат пояснив велику вагу і значенє книжки і тим заохитив зібранє до читаня книжок. Всім тим складає Виділ ново отвореної Читальнї найсердечнїшу подяку. Також складає Виділ Читальнї Товариству „Просьвіта у Львові і Вп. П. Кар. Лотоцкій щиру подяку за дарованє книжок до Читальнї. До Виділу входять: о. Н. Ґалянт, (голова), Вас. Кравчук (заст. голови, Семен Іщук (писар), Григорий Завацкий (касиєр), Федько Остоловский (бібліотекар), Заступники виділових: Данило Собець і Кость Теслюк.

Читальня предплачує отсї часописи: Свободу, Господаря і Місійонара. Посланника і Дїло, дістає Читальня даром Посланника від о. Ю. Дзеровича а Дїло від о. Н. Ґалянта, за що Виділ Читальнї складає прилюдно щиро сердечне Спаси Біг!

Сокальщина.

Заходом членів читальнї „Просьвіти“ в Нисмичах, устроєно дня 12 липня с. р. концерт в честь нашого Кобзаря.

Сьвято се величаво випало. Всї точки богатої проґрами виконано знаменито. По вступнім слові о. Чарнецкого, єкотрий пояснив причину так великого торжества народного, почались продукциї хору і деклямаций на перемїну. Мішаний хор, під управою тамошного дяка-діріґенса Кіндрата Куречки, вивязав ся з своєї задачі удачно і серед безнастанних оплесків мусів кілька рази повтаряти тоті самі пісні. За так щирий труд вишколеня тамошного хору, складаєсь на сїм місци п. діріґенсови сердечну подяку. Цїлком зі зрозумінєм річи віддеклямували: п. Митодій Ґриґа: Послан є Ш., Анастазия Ґриґа: Провидініє. Устїян. Теодор Ґриґа: До Основяненька Ш., Яфрозина Тимощук: Тополя, Іван Пиріг: Поєдинок Фр. і Данило Куречка: до молодіжи. Стариц Всїх декляматорів нагородили щедрі оплески і признаня. Чаруючим не менше був дует: Ой не гаразд Запорожцї“, котрий відспівали: Яфрозина Тимощук і Марія Ґриґа. Як одна, так друга відзначаєсь хорошим голосом — Не меншу подяку належить ся тут зложити Вп. Пр. Будзіньскому, котрий дійстно з посьвяченєм працює над осьвідомленєм свого незрячого брата В своїм відчитї представив він цїле житє Ш. в так приступній формі і з таким теплом, що і найменша дїтина зрозуміла і поняла долю свого Кобзаря. На закінченє промовив до зібраних о. Смулка з Угринова. В горячій бесїдї, пориваючи кожде серце, вказав на заслуги нашого ґенія, осуджуючи підле иоступованє наших ренеґатів, що то сьміють зневажати честь нашого Тараса. називаючи Єго: гайдамакою, пяницею безбожником і т. д на що зібрані грімко відповіли: Ганьба рабятам московским!

По відспіваню гимнів: Не пора, Ще не вмерла і руского маршу, розійшлись участники з вдоволеним серцем. Честь таким просьвітийцям, честь і тим, що чимнебудь причинились до звеличаня сего торжества.

НОВИНКИ.

Члени філії і читалень Просьвіти Рогатинщини, котрі хотїли би під озимі засїви ужити томасини або инших штучних навозів, зволять як найскорше, а найдальше до двох недїль зголосити ся устно або письменно до о Городецкого, пароха в Вербилівцях. Звертає ся увагу, що зголошеня треба, для дешевости коштів перевозу, на 100 сот. метр

Осторога. Наші люди продають нераз збіже або бараболї при помочи десятної ваги. Не розуміючи єї власности, позволяють покривати тягар мішка одним кільоґрамом, в наслїдок чого его мнимий тягар виносить аж 10 кґ. збіжа. Треба отже в читальнях звернути увагу наших людий на той давний рід шахрайства, по друге жандарми повинні наглядати пильно пейсатих купців підчас публичних торгів а по трете кожда школа повинна закупити собі модель такої ваги. І. Б.

Спілка для господарства і торговлї в Перемишли. На числені запитаня о вартости томасини мартиновскої заявляємо всїм нашим П. Т. Хліборобам, що сего року кружать чисчисленно по селах аґенти і захвалюють нову томасину, так звану мартиновску. Щоби охоронити наших П. Т. Хліборобів від визиску, заявляємо, що томасина мартиновска, хотяй дуже дешева не має для рільництва ніякої вартости, за для свойств фосфору находячого ся в неї і кождий, кто єго купить чи то у аґента, чи по склепах жидівских, заведе ся. З закупном штучних навозів просимо до нас ся звертати, а ми порадимо щиро і дармо.

Дирекция.

Безпроцентові позички для Читалень „Просьвіти“. Виділ краєвий подав до відомости, що на предложенє Головного Виділу Товариства „Просьвіта у Львові признав з фондів краєвих безпроцентові позички отсим Читальням „Просьвіти“; 1) Читальни Просьвіти в Залужи (рогатиньского повіту) позичку в квотї 400 кор.; 2) Читальни Просьвіти в Стрільбичах (старосамбірского повіту) позичку в квотї 800 кор.; 3) Читальни Просьвіти в Вербици (в повітї Рава руска) позичку в квотї 800 кор. Що до позички для Читальнї „Просьвіти“ в Бабухові, (Рогатинського повіту) на заложенє молочарнї, відповів Виділ краєвий, що уділить позичку згаданій Читальни з фонду позичкового для рільничого промислу, опроцентовану на 3%, але аж тогди, коли інспектор краєвий молочарства, провіривши справу на місци, видасть опінію, що місцеві обставини сприяють заложеню і веденю молочарнї.

Виділ товариства рускій дім народний в Калуши отвирає з початком року, т. є 1. вересня н. ст. бурсу селяньску для учеників 3-тої і 4-тої кляси шкіл народних. Приміщенє знайде около 10—12 хлопців селяньских в віцї не більше як 11—12 лїт.

Услівя принятя:

1) Доплата готівкою 3—5 кор. місячно.

2) Достава віктуалів в протягу року, а именно:

Бараболї 300 кільо, круп ячмінних, гречаних і пшоняних по 25 кільо, гороху і фасолї по 10 кільо, муки пшеничної питльованої 50 кільо, кукурудзяної 25 кільо, омасти 10 кільо, з чого 7 кільо солонини і 3 кільо масла, хлїба тижднево 2 бохонцї, капусти 1 копу, а бураків пів корця.

Родичі або опікуни мають перед 28. серпня н. ст. зголосити ся устно або письменно до Дра Куровця і предложити сьвідоцтво шкільне і метрику, а в день 28. серпня о год. 4-тої з полудня враз з школярами з'явити ся в хатї Народного Дому в Калуши в цїли переговорів що до принятя.

В Рускій Бурсї в Тернополи буде в шкільнім роцї 1902/3 поміщенє для 52 учеників публичних середних шкіл. Першеньство в принятю будуть мати ученики молодші (I—IV. кл.), бо вони найбільше потребують опіки і помочи; о скілько стане місця будуть приняті ученики і з висших кляс, именнож такі, котрі моглиби під доглядом настоятеля, давати поміч в науках молодшим ученикам.

Подания о принятє адресовані до Виділу Рускої Бурси в Тернополи, треба внести до 19. серпня 1902; пізнїйше внесені подання не будуть увзглядненї.

До подания треба долучити: 1) сьвідоцтво шкільне за послїдний піврік, 2) сьвідоцтво убожества, 3) заяву місячної доплати найменше 16 корон; хто заявляє, що буде платити 25 до 30 корон, не предкладає сьвідоцтва убожества, 4) на зворот сьвідоцтва і на відповідь треба долучити почтову марку за 35 сотиків.

Шість місць безплатних надає Впр. О. Андрей Качала, гр. кат. парох в Мединї, котрому Виділ перешле всї подання на безплатні місця.

Ученики приняті мають явити ся в товаристві родичів або опікунів в канцелярії товариства найскорше 1. вересня, а найпізнїйше 3. вересня с. р. і виказати ся достаточним числом біля і одїжи. Кождий ученик мусить мати: 6 сорочок, 6 штанів, 6 ручників, 12 хусточок, 12 пар шкарпиток, 4 простирала, 2 пошівки, 1 подушку, 1 ковдру і 1 коц до накриваня ліжка. Всї ті річи мають бути значені і списані.

З верхної одїжи мусить кождий мати: 2 пари черевиків, 1 убранє зимове з сукна, 1 лїтне з полотна, 1 плащ і 1 шапку.

По приїздї всїх принятих учеників огляне їх всїх лїкар; хорі ученики безусловно будуть віддалені.

При сїй нагодї просить ся також родичів і опікунів, щоби анї з початком року, анї серед року не привозили анї не присилали жадної їди, бо та їда з дому найчастїйше цвите і плїсніє по шафках і куферках і затроює воз-

Всї ученики низших кляс будуть мати спільних учителїв домових, а на сю цїль будуть родичі плитити 1 корону місячно.

В Тернополи, 15. липня 1902.

За Виділ Рускої Бурси:

Др. Ом. Калитовский, П. Мостович.

„Справозданє з замкненя рахунків Спілки ощадности і позичок в Синевідзку вижнім стоваришеня зареєстрованого з необмеженою порукою (каси системи Райфайзена) під Патронатом Виділу краєвого у Львові за перший рік діяльности 1901.“

Касовий оборот.

А. Приходи:

1. Уділи вплачені готівкою 490 кор. 2. Вкладки: а) вплачені готівкою 704 кор. б) дописані відсотки 12 кор. 76 сот. 3. Біжучий рахунок з банками 18.000 кор. 4. Позички сплачені членами 4.240 кор. 5. Побрані відсотки 451 кор. 85 сот. 6. Иньші: а) вписове 90 кор., б) звороти за друки 2 кор. 60 сот., в) запомога з Патронату 400 кор. Разом 24.391 кор. 21 сот.

Б. Розходи:

1. Виплачені вкладки 115 кор. 2. Уділені членам позички 18.930 кор. 3. Відсотки: а) виплачені 213 кор. 73 сот., б) дописані до вкладок 12 кор. 76 сот. 4. Иньші: а) докуплені движимости 324 кор. 30 сот., б) адміністрацийні кошти 443 кор. 50 сот. Разом 20039 К. 29 сот.

В. Готівка 31. грудня 1901 р. 4351 кор. 92 сот. Г. Касовий оборот в р. 1901 44.430 кор. 50 сот.

Білянс.

А. Стан чинний:

1. Готівка в дни 31. грудня 1901 4351 К. 92 сот. 2. Уділені членам позички 14690 кор. 3. Переносні відсотки обраховані по конець року 225 кор. 14 сот. 4. Движимости після стану в дни 31. грудня 291 кор. 87 сотиків. 5. Иньші: Відсотки від 8000 кор. в Галицкій касї ощадности у Львові від 1/1 до 5/1 1902 6 кор. 11 сот. Разом 19565 кор. 04 сот.

Б. Стан довжний:

1. Уділи 490 кор. 2. Вірителї в рахунку: а) вкладок ощадности 589 кор., б) затягнених позичок 18.000 кор., в) коштів адміністрациї 120 кор. 3. Відсотки: а) скапіталїзовані від вкладок 12 кор. 76 сот., б) довжні від позичок і біж. рахунку 275 кор. 4. Резервовий фонд 90 кор. Разом 19.576 кор. 76 сот.

В. Страта за рік 1901 11 кор. 72 сот.

Членів було 88 з деклярованими уділами в сумі 880 кор. Стопа процентова від вкладок $4\frac{1}{2}\%$ а від позичок 6%. Заряд відбув 11 засїдань. Рада надзираюча 2 засїданя. Загальні збори 1 засїданє.

КОНКУРС.

Виділ Руского Товариства педаґоґічного у Львові розписує сим конкурс на принятє учеників до Бурси Товариства педаґоґічного на рік шк. 1902/3. Приймати ся будуть ученики середних шкіл, сини членів Руского Товариства педаґоґічного у Львові за оплатою 12 до 22 К. місячно.

До подання долучити треба 1) сьвідоцтво шкільне з послїдного півроку, 2) сьвідоцтво стану маєткового родичів, 3) деклярацию що до місячної заплати.

Оплата посилає ся кождого місяця з гори на руки Заряду Бурси „Руского Тов. педаґоґічного у Львові“.

Питомцї обовязують ся всї без виїмку ходити на науку сьпіву, а від III кл. почавши також на науку язика француского. Жадному з поміж питомців не буде вільно взяти яке небудь занятє (прим. лєкцию) поза Бурсою.

Кождий питомець має привезти з собою 6 пар спідного біля, 4 простирала, 2 пішевки, 6 пар скарпиток, 12 хусточок, 4 ручники, подушку, коцик до накриваня і порядне одїнє та 2 пари черевиків. Все біле має бути значенє.

Подання адресувати треба до „Руского Тов. педаґоґічного у Львові“.

Реченець конкурсу до 1. н. ст. серпня 1902

ВИДІЛ.

КОНКУРС.

В бурсї, удержуваній станиславівскою філїєю „Руского Товариства педаґоґічного“, знайде поміщенє в роцї шкільнім 190²/₃ 30 учеників рускої народности, учащаючих до шкіл публичних в Станиславові. Приняті дістануть в бурсї мешканє, харч, опал, сьвітло і належитий догляд, натомість кождий з них мусить мати: 1 подушку, 1 ковдру або коцик, 6 пар біля, 6 хустин до носа, 6 пар шкарпиток або онучок, 2 пішевки, 2 простирала під сїнник а 2 під ковдру, 2 пари чобіт або черевиків, відповідну одїж і книжки. — Оплата виносить 16 до 24 К. місячно платних з гори готівкою. Крім того кождий ученик платить 2 К. на рік за ужите інвентаря і 1 К. місячно за пранє біля.

Подане о принятє треба внести найдальше до 15 н. с. серпня с. р. до виділу філії „Руского Товариства педаґоґічного“ в Станиславові на руки п. Прокопа Рибчука, професора ґімназиї в Станиславові, ул. Пелеша, ч. 24. До подання треба долучити: 1) послїдне сьвідоцтво шкільне, 2) сьвідоцтво хрещеня, 3) деклярацию що до висоти місячної оплати. Петент має виказати ся, що єсть членом „Руского Товариства педаґоґічного“ або вступити в члени, надсилаючи вписове 1 кор. і річну вкладку 1 кор. — Першеньство в принятю будуть мати вихованцї бурси з попередного шкільного року, що мали перший степень і не залягають з оплатою. Опізнених подань не увзглядниться. На відповідь треба долучити до подання карту кореспонденцийну за 5 с.

В Станиславові в липни 1902.

Виділ Станиславівскої філії „Руского Товариства педаґоґічного“.

Просимо як найскорше купити собі Поезиї Т. Шевченка, бо наклад не великий! Поезиї Тараса се найтаньша книжка, гарно оправлена і числить 698 сторін на велїновім папери.

Ціна з пересилкою почтовою **2 кор. 30 сот.** Висилає ся **тілько** за попереднім надісланєм 2 кор. 30 сот. на адресу

Канцелярия „Просьвіти“
у Львові.

Цінник знарядів желїзних Александра П. Копача в Струтин вижнім.

Коси з анґлїйскої сталї твердої, подвійного гарту, суть сьвітлї з тонким полотном, дуже легкі і легко рубають гірску траву. Єсть то найлїпший рід кіс в цілім сьвітї. Хто замовляє 5 кільоґрамів кіс, дістане одну косу і один камінь до коси даром. Братя Русини, Родимці! Косіт моїми косами, бо то найлїпша доброта, половину здоровля на руки і нею скосите морґ найтвердшої трави, защадите на грошах і на здоровлю. Не дайте обдурювати ся жидам і їх аґентам і їх пустими товарами. Жидівских 50 кіс не варті за анґлїйску одну.

Довгота в центіметрах:							
65	70	75	80	85	90	95	100
за одну штуку з каменем в коронах							
2·10	2·20	2·30	2·40	2·60	2·80	3·00	3·20
в ґульденах							
1·05	1·10	1·15	1·20	1·30	1·40	1·50	1·60
на 5-кілеву посилку штук							
16	15	14	13	13	13	12	12

Серпи озубрені з анґлїйскої сталї, дуже добре жнуть збіже і легко перетинають, так що не чути в руках. Поручаю Вам милї Сестри, хто замовить 20 штук серпів, дістає 2 даром; ціна за одну штуку :0 кр., або 60 сотиків.

Анґлїйскі бритви з тонким як папірок вістрєм, з найлїпшої анґлїйскої сталї; за 35 мінут можна обголити найтвердших 30 старих борід; одна штука бритви 3 корони і 4 корони. Бельґійский камінь (маймур) до бритви за одну штуку 1 і 3 коронн. Мотики (сапи) до оброблюваня бараболь, кукурудзи і всякої ярини, з найтвердшої анґлїйскої сталї, навіть в каменистій земли не загинають ся; ціна за одну штуку 1 кор. 22 сот. Молотки до клепаня кіс; можна ним і пильник порубати і незагинають ся; ціна за одну штуку 1 кор. Камєнцї (Брусики) до остреня кіс 50 сотиків за одну штуку. Годинники (зиґарки) кишеневі, зелїзничі (колієві) найлїпше ходять, звані „Роскопи“, патентовані, за котрі ручу на 10 лїт, штука 20 корон. Лько Струтин всї товари.

Любезні сестри! будете мати з чого прясти, найтонше полотно на сорочки. Росийский лен з Парнави виростає 140 сантіметрів в гору; вдаєсь на кождих ґрунтах: по конюшині, по коноплях і на житних стернях. Можна єго мочити або стелити, видає прядиво біле як бавовна, лїтра 20 кр. або 40 сотиків; менше від 5 кільо не висилає ся; на 5 кільо іде 9 лїтрів.

На всяке замовлене присилати задаток 2 корон, бо инакше не висилає ся. Прошу замовляти на почтових переказах, щоби дармо не тратити грошей на листи і карти.

З поважанем любі Братя і Сестри

Александер Копач.

Адреса:

Струтин вижний, почта Долина коло Стрия.

Важне для хорів при Читальнях!

Вийшов збірник пісень на чотири голоси: Сей збірник п. з. „Наша Дума“ складає ся з двох частий для хору мішаного і мужеского. Кожда часть числить 25 ріжних народних пісень. Збірник „Наша Дума“ можна набути в Канцеляриї Товариства „Просьвіти“ у Львові ринок ч. 10. по цїні 2 кор. 75 сот. з пересилкою почтовою. Без пересилки коштує 2 К. 50 с.

Висилає ся **тілько** за попереднім надісланем належитости: всякі инші замовленя позістануть неувзгляднені.

З друкарні Народової (Манєцких), Львів, Коперника ч. 9.